

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijai
Per TAIS

2019-04-10 Nr. 2R-1790 (3.2.)
Į 2019-03-28 Nr.12-01-509

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ DERINIMO

Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija (toliau – Inspekcija), išnagrinėjusi Jūsų pateiktą Lietuvos Respublikos karių materialinės atsakomybės įstatymo Nr. VIII-1857 papildymo 1^l straipsniu įstatymo projektą ir Lietuvos Respublikos kariuomenės drausmės statuto papildymo 2^l straipsniu įstatymo projektą, pastabų ir pasiūlymų pagal kompetenciją neturi.

Inspekcija išnagrinėjo Jūsų pateiktus derinti Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo Nr. VIII-1443 12, 15, 16, 17, 18, 19, 20 ir 35 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo Nr. VIII-1433 projektas), Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo Nr. VIII-723 papildymo 5^l straipsniu įstatymo projektą (toliau – Įstatymo Nr. VIII-723 projektas), Lietuvos Respublikos tarptautinių operacijų, pratybų ir kitų karinio bendradarbiavimo renginių įstatymo Nr. I-555 papildymo 3^l straipsniu įstatymo projektą (toliau – Įstatymo Nr. I-555 projektas), Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatymo Nr. I-1593 35 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo Nr. I-1593 projektas), Lietuvos Respublikos Lietuvos šaulių sąjungos įstatymo Nr. VIII-375 30 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo Nr. VIII-375 projektas), Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo Nr. VIII-1861 14 ir 16 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 16^l straipsniu įstatymo projektą (toliau – Įstatymo Nr. VIII-1861 projektas Nr. VIII-1861).

1. Taigi Įstatymo Nr. VIII-1433 projekto 5 straipsniu keičiamo Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo 18 straipsnio 11 dalies, Įstatymo Nr. VIII-723 projekto 1 straipsniu keičiamo Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 5^l straipsnio 2 dalies, Įstatymo Nr. I-555 projekto 1 straipsniu keičiamo Tarptautinių operacijų, pratybų ir kitų karinio bendradarbiavimo renginių įstatymo 3^l straipsnio 2 dalies, Įstatymo Nr. I-1593 projekto 1 straipsniu keičiamo Karo prievolės įstatymo 35 straipsnio 5 dalies, Įstatymo Nr. VIII-375 projekto 1 straipsniu keičiamo Lietuvos šaulių sąjungos įstatymo 30 straipsnio 7 dalies, Įstatymo Nr. VIII-1861 projekto 3 straipsniu keičiamo Žvalgybos įstatymo 16^l straipsnio 4 dalies pakeitimai yra susiję su duomenų subjektų teisių ribojimais.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymo (toliau – Įstatymas) 11 straipsnio 3 dalyje, 13 straipsnio 1 dalyje ir 14 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kokiais atvejais ir remiantis kokiomis sąlygomis Lietuvos Respublikos įstatymuose gali būti apribotos atitinkamos duomenų subjektų teisės arba atsisakyta jas įgyvendinti. Būtent specialiuosiuose įstatymuose turėtų būti nurodyta, kokiais atvejais duomenų subjektų teisės turėtų būti ribojamos visiškai ar iš dalies,

kokie maksimalūs ribojimo terminai, kokioms duomenų tvarkymo kategorijoms ir kokių duomenų subjektų atžvilgiu apribojimai gali būti taikomi ir pan. Pažymėtina, kad žmogaus teisių ribojimo klausimas yra įstatymų leidėjo, o ne paties duomenų valdytojo kompetencijoje.

Asmens duomenų tvarkymas nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais nepatenka į Europos Sąjungos teisės taikymo sritį, tačiau tokiam tvarkymui taikomos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) nuostatos. Bet kokie duomenų subjekto teisių apribojimai turi atitikti Konvencijos, kaip išaiškinta pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką, ir visų pirma tokiais apribojimais negalima pažeisti tų teisių ir laisvių esmės. Konvencijos 8 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiama jo asmeninis ir jo šeimos gyvenimas, buto neliečiamybė ir susirašinėjimo slaptumas. Vadovaujantis šio straipsnio 2 dalimi, valdžios pareigūnai neturi teisės kištis į naudojimąsi šia teise, išskyrus įstatymo numatytus atvejus ir kai tai būtina demokratinėje visuomenėje valstybės saugumo, viešosios tvarkos ar šalies ekonominės gerovės interesams, siekiant užkirsti kelią teisės pažeidimams ar nusikaltimams, taip pat gyventojų sveikatai ar dorovei arba kitų žmonių teisėms ir laisvėms apsaugoti. Europos Žmogaus Teisių Teismas ne vienoje byloje pasisakė, kad žmogaus teisės gali būti ribojamos tik įstatymais, teisėtais tikslais ir jei tai būtina demokratinėje visuomenėje (pvz., EŽTT sprendimai *S. and Marper v. UK*, *M.K v. France*).

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas taip pat yra suformulavęs principus, kuomet ir kaip žmogaus teisės gali būti ribojamos. 1997 m. vasario 13 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarime nurodyta, kad „Tarp asmens teisių ir laisvių iš vienos pusės ir visuomenės interesų – iš kitos neretai kyla konfliktų, o kartais atsiranda ir prieštaravimų. Demokratinėje visuomenėje tokie prieštaravimai sprendžiami derinant skirtingus interesus ir siekiant nepažeisti jų pusiausvyros. Vienas iš interesų derinimo būdų yra asmens teisių ir laisvių ribojimas. Beje, tokią galimybę numato ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija. Pagal šią Konvenciją ir susiformavusią Europos žmogaus teisių teismo praktiką tokie apribojimai galimi, t. y. laikomi pagrįstais, jeigu atitinka dvi sąlygas: 1) yra teisėti ir 2) būtinai reikalingi demokratinėje visuomenėje. Teisėtumo reikalavimas reiškia, kad apribojimai turi būti nustatomi tik įstatymu, kuris viešai paskelbiamas, o jo normos suformuluojamos pakankamai aiškiai. Įstatymais apibrėžiant teisių įgyvendinimo ribas, būtina atsižvelgti į atitinkamos teisės (ar laisvės) paskirtį bei prasmę ir Konstitucijoje nustatytas jos ribojimo galimybes bei sąlygas. Ieškant atsakymo į klausimą, ar konkretus ribojimas yra būtinai reikalingas demokratinėje visuomenėje, pirmiausia reikia išsiaiškinti ribojimo tikslus bei paskirtį, o antra, nustatyti, ar ribojimo priemonės yra proporcingos siekiamam teisėtam tikslui“.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, laikytina, kad bendro pobūdžio duomenų subjektų teisių apribojimai, taikomi paties duomenų valdytojo nuožiūra, kaip numatyta Įstatymo Nr.VIII-1433 projekto 5 straipsniu keičiamo Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo 18 straipsnio 11 dalyje, Įstatymo Nr.VIII-723 projekto 1 straipsniu keičiamo Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 5¹ straipsnio 2 dalyje, Įstatymo Nr. I-555 projekto 1 straipsniu keičiamo Tarptautinių operacijų, pratybų ir kitų karinio bendradarbiavimo renginių įstatymo 3¹ straipsnio 2 dalyje, Įstatymo Nr. I-1593 projekto 1 straipsniu keičiamo Karo prievolės įstatymo 35 straipsnio 5 dalyje, Įstatymo Nr.VIII-375 projekto 1 straipsniu keičiamo Lietuvos šaulių sąjungos įstatymo 30 straipsnio 7 dalyje, Įstatymo Nr.VIII-1861 projekto 3 straipsniu keičiamo Žvalgybos įstatymo 16¹ straipsnio 4 dalyje, neatitiktų Konvencijos ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatų bei suformuotos Europos Žmogaus Teisių Teismo ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo

praktikos. Taigi siūlome tikslinti aukščiau nurodytas nuostatas numatant, kokiais atvejais ir remiantis kokiomis sąlygomis duomenų subjektų teisės gali būti apribotos, atidėtos arba atsisakoma jas įgyvendinti, apribojimų apimtį (teisė apribojama pilnai ar iš dalies), apribojimo taikymo terminą (iki kada teisė neįgyvendinama – iš viso ar tik tam tikrą terminą, kai jos įgyvendinimas nebegali pakenkti, pvz., atliekamam tyrimui), kokių duomenų subjektų atžvilgiu ribojimai gali būti taikomi bei kitas duomenų subjektų teisių ir laisvių apsaugos priemonės. Duomenų valdytojas, vadovaudamasis jo atliekamą asmens duomenų tvarkymą reglamentuojančiu įstatymu, kiekvienu konkrečiu atveju, atlikęs individualų situacijos įvertinimą, spręstų, kada ir kokia apimtimi neįgyvendinti arba ribotai įgyvendinti duomenų subjekto teises.

2. Įstatymo Nr. I-1593 projekto 1 straipsniu keičiamo Karo prievolės įstatymo 35 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad administruojant karo prievolę, Karo prievolininkų registre karo prievolininkų asmens duomenys tvarkomi nacionalinio saugumo ir gynybos tikslais, vadovaujantis Įstatymu. Aptariamam atveju, pažymėtina, kad karo prievolininkų sąrašas yra skelbiamas viešai Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatymo nustatyta tvarka. Svarbu pastebėti, kad Inspekcija Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijai 2019 m. lapkričio 19 d. teikdama raštą Nr. 2R-6018 (3.2.E) „Dėl Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymo Nr. XI-1336 1, 8, 11, 13, 14, 30 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto“ atkreipė dėmesį į tai, kad karo prievolininkų asmens duomenų tvarkymas ne visuomet bus atliekamas nacionalinio saugumo ir gynybos tikslais, o tai reiškia, kad gali būti taikomas ir priklausomai nuo atvejo 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL 2016 L 119, p. 1) ar Įstatymas. Taigi, manytina, kad specializuoti teisės aktai turėtų būti tikslinami numatant, kokie su karo prievole susiję asmens duomenys nebūtų tvarkomi nacionalinio saugumo ir gynybos tikslais.

3. Įstatymo Nr. VIII-1861 projekto 3 straipsniu keičiamo Žvalgybos įstatymo 16¹ straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad žvalgybos institucijos vadovas nustato asmens duomenų tvarkymo procedūras žvalgybos institucijoje bei asmens duomenų apsaugos pareigūno veiklos teisinės apimtys ir jo įgaliojimus. Iš Įstatymo Nr. VIII-1861 projekto 3 straipsniu keičiamo Žvalgybos įstatymo 16¹ straipsnio 5 dalies nėra aišku kokia apimtimi bus nustatoma duomenų apsaugos pareigūno veiklos teisinė apimtis ir jo įgaliojimai. Todėl svarbu atkreipti dėmesį į tai, nustatomos duomenų apsaugos pareigūno veiklos teisinės apimtys ir jo įgaliojimai turi neprieštarauti aukštesnės galios teisės aktui – Įstatymui.

Direktoriaus pavaduotoja,
pavadojanti direktorių

Danguolė Morkūnienė